

**Notitie LSVb
bekostiging Hoger Onderwijs
mei 2007**

Inleiding

Het hoger onderwijs heeft een nieuw bekostigingsstelsel nodig, het huidige stelsel is erg log, weinig flexibel en biedt de instellingen verkeerde prikkels. Idealiter wordt dit nieuwe stelsel voorgesteld en ondersteund door het hele hoger onderwijsveld. Helaas lijkt dat op dit moment niet mogelijk, en dus komt de Landelijke Studenten Vakbond in deze notitie met een eigen voorstel. De LSVb streeft naar een integraal bekostigingsvoorstel voor HBO en WO, dat kwaliteit bevordert, continuïteit waarborgt, perverse financiële prikkels zo veel mogelijk uitsluit en studenten de kans biedt om zichzelf maximaal te ontwikkelen.

Deze notitie kan gezien worden als een antwoord op de weinig ambitieuze en wat ons betreft verontrustende geluiden die uit de rest van het onderwijsveld komen. Met dit voorstel hopen we een constructieve bijdrage te leveren aan het debat rondom bekostiging en een goed alternatief te bieden.

Uitgangspunten

Voor de LSVb is bekostiging meer dan alleen het systeem waardoor de instellingen overheidsgeld ontvangen. Achter de bekostiging gaan mechanismen schuil die instellingen aanzetten tot bepaald gewenst gedrag. Er zit dus bij definitie een sturende werking in de bekostiging.

De LSVb denkt dat bekostigen op kwaliteit lastig is, maar is een groot voorstander van het inbouwen van kwaliteitsprikkelers in een bekostigingssysteem. Tevens moeten de instellingen ergens vanuit kunnen gaan, de continuïteit van de instellingen is van essentieel belang. Door een goede balans tussen verschillende bekostigingscomponenten kunnen instellingen worden uitgedaagd alles uit studenten te halen en hun kwaliteit op peil te houden of, waar gewenst, te verbeteren.

Onze inhoudelijke uitgangspunten zijn gestoeld op de wil om alles uit studenten in Nederland te halen. De LSVb is – net als iedere partij in het veld – een groot voorstander van toponderwijs voor iedereen. Wij vinden het belangrijk dat studenten de ruimte krijgen om zichzelf maximaal te ontwikkelen. Dit kan door het volgen van extra vakken, het doen van een verzwaard programma of een tweede studie. Maar ook door het doen van bestuurswerk, of door vanuit het MBO of het HBO door te stromen. Het begrenzen van deze mogelijkheden om financiële redenen is onwenselijk, kortzichtig en niet in het belang van de maatschappij.

In de volgende paragraaf volgt in grote lijnen een uitwerking van een bekostigingssysteem dat beter aan deze voorwaarden voldoet. Ons doel is niet zozeer dat dit plan direct moet worden geïmplementeerd, met dit plan proberen we aan te geven binnen welke kaders een goede bekostiging zich moet begeven en waar bekostiging toe kan dienen.

Het verdeelmodel volgens de LSVb

Het verdeelmodel volgens de LSVb:

1. **Studentvolgend deel: 35%**

Een instelling ontvangt bekostiging voor iedere student die ingeschreven staat op de instelling, onafhankelijk van de studieduur van de student en eventueel eerder behaalde titels. Het studentvolgend deel moet een aanzienlijk deel betreffen van de bekostiging, maar moet zeker minder dan de helft van de totale financiering bepalen. Dit om te voorkomen dat de nadruk al te zeer komt te liggen op het koste wat kost binnenhouden van studenten, de instellingen zullen meer moeten doen dan alleen ervoor zorgen dat er studenten bij hen ingeschreven staan.

2. **Diplomabekostiging: 25%**

Een instelling ontvangt bekostiging voor iedere student die op de instelling een diploma behaalt. Idealiter beslaat dit bedrag per student absoluut gezien iets meer dan het bedrag dat een instelling ontvangt wanneer een student twee jaar studeert op deze instelling (component 1). Zo is er een prikkel voor instellingen om studenten over de eindstreep te helpen, zonder dat deze prikkel overheersend is binnen de totale financiering.

3. **Onderwijsopslag: 25%**

Om de continuïteit van een instelling te waarborgen bestaat een redelijk gedeelte van de bekostiging ook uit een vaste voet.

4. **Dynamische component: 15%**

De dynamische component moet instellingen stimuleren om aan de kwaliteit van hun onderwijs te werken. Een aantal indicatoren die belangrijk zijn voor de kwaliteit van het onderwijs en de leeromgeving van studenten kunnen in deze component worden meegenomen. De samenstelling van deze component kan aan verandering onderhevig zijn. Hierbij kan gedacht worden aan: het aantal contacturen in het eerste jaar; de student-docent ratio; de kleinschaligheid van een opleiding; studentoordelen; de didactische kwalificaties van docenten; studie(loopbaan)begeleiding; de opleiding/OC-ratio; internationale oriëntatie.

Om de "pijn" voor instellingen enigszins te verzachten zou er sprake kunnen zijn van drie bekostigingsniveau's binnen de dynamische component: laag, midden en hoog. Dit voorkomt dat een instelling al te erg wordt afgerekend op kwaliteitsaspecten, en de instelling de mogelijkheid behoudt (financieel gezien) om zichzelf te verbeteren.

Voordelen van het bekostigingssysteem van de LSVb

In het bekostigingssysteem van de LSVb zit er een goede balans tussen de vier verschillende componenten. Geen van allen domineren de financiering, wat de kans op pervers strategisch gedrag vermindert. Daarnaast laat het bekostigingsmodel de nog bestaande ruimte voor studenten in tact en worden er prikkels ingebouwd voor instellingen om aan kwaliteit te werken.

Balans tussen de componenten

De vier componenten in het voorstel zijn goed met elkaar in balans. Dit zorgt ervoor dat de instellingen aandacht moeten hebben voor al deze componenten en dus niet door strategisch gedrag (disproportioneel) veel geld binnen kunnen halen.

Het absolute bedrag dat een instelling per student zou moeten ontvangen zou iets minder moeten zijn dan de helft van het bedrag dat zij per diploma ontvangen. Op deze manier zijn de twee in balans en worden instellingen niet aangespoord om studenten met een genadeziesje te laten slagen, maar worden zij wel aangespoord om studenten die begeleiding nodig hebben deze te bieden.

De vaste voet is belangrijk voor de continuïteit en zekerheid van instellingen. Wel moet deze, in vergelijking met het huidige stelsel voor de universiteiten, fors omlaag. Een kwart van de totale bekostiging komt volgens ons tegemoet aan de noodzaak voor een vaste voet.

De dynamische component van het stelsel is kleiner dan de overige componenten. Het dynamische deel is dan ook bedoeld als een prikkel voor instellingen om de student goed onderwijs te bieden, instellingen hoeven niet afhankelijk te zijn van dit deel van de bekostiging.

Ruimte voor studenten

Een bekostigingssysteem heeft in eerste instantie invloed op de instellingen, en niet op de studenten. Door instellingen aan te zetten tot bepaald gedrag heeft dit echter wel degelijk invloed op studenten. Het studentvolgende deel in de bekostiging zorgt ervoor dat instellingen financiering ontvangen voor iedere student die ingeschreven staat. Zo wordt studenten de ruimte gelaten om bijvoorbeeld twee studies te doen, extra curriculaire activiteiten te ontplooiën of om andere redenen uit te lopen. Instellingen worden immers niet aangespoord om rendementsmaatregelen of een maximale studieduur in te voeren.

Prikkels voor kwaliteit

De dynamische component in de bekostiging moet de instellingen aanzetten tot verbetering van de kwaliteit voor studenten. Het moet een prikkel zijn voor instellingen om bepaalde zaken te verbeteren. Er zal gesproken moeten worden uit welke indicatoren deze zou moeten bestaan, daarnaast zou deze veranderbaar moet zijn, zodat er een meer centrale sturing plaats kan vinden.

Conclusie

De ontwikkeling van een nieuw bekostigingsstelsel moet gezien worden als een kans om de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland te stimuleren en om de perverse prikkels zoveel mogelijk uit het stelsel te halen. Bekostiging is naar de mening van de LSVb meer dan alleen een instrument om de instellingen aan het benodigde geld te helpen. Door een goede balans tussen verschillende bekostigingscomponenten worden instellingen uitgedaagd om eens minder strategisch bezig te zijn en zich meer op de inhoud te gaan richten. Een dynamisch deel in de bekostiging moet prikkels voor kwaliteitsverbetering leveren.